

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Sancti Gregorii Papæ Primi Cognomento Magni Opera

In Tres Tomos Distributa. Ex quamplurimis MSS. Codicibus emendata ;
Additæ Sunt Quædam Notæ in Dialogos & Epistolas ejusdem S. Gregorii

Gregor <I., Papst>

Lutetia Parisiorum, 1675

Super II. Librum Regum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-75090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-75090)

CAPUT XIII.

De renunciatione Abigail ad Nabal.

1. Reg. 25.

De oportuno correctionis tempore. Cura past. par. 3. c. 17. circa med.

Quid nobis Abigail per renunciationis suae dispensationem inuit, nisi quod iracundus melius corrigimus, si in ipsa irae suae commotione declinamus? Perturbati quippe quid audiant ignorant, sed ad se reducti tanto libentius exhortationis verba recipiunt, quanto se tranquillius toleratos erubescunt. Menti autem furor ebrii omne rectum quod dicitur, peruersum videtur. Unde Nabal ebrio culpam suam Abigail laudabiliter tacuit, quam digesto vino laudabiliter dixit. Et idcirco malum quod fecerat cognoscere potuit, quia hoc ebrius non audivit.

CAPUT XIV.

1. Reg. 30.

Aegyptium puerum Amalechite in itinere agrotum deserunt, quem David cibo refecit, ducemque sui itineris facit, Amalechitam persequitur, epulantem reperit, et funditus extinguit.

De praevincatorum per Dei gratiam conversione. in expo. 8. Tob. 1. c. 10. circa pr.

Quid est quod Aegyptius Amalechite puer in itinere lassatur, nisi quod amator praesentis saeculi peccati sui nigredine operatus saepe ab eodem saeculo infirmus, despectusque relinquitur, ut cum coequaquam currere valeat, sed fractus aduersitate torpescat. Sed David hunc invenit: quia Redemptor noster veraciter manu fortis nonnunquam quos despectos a mundi gloria reperit, in suum amorem convertit. Cibo pascit: quia verbo scientiae reficit: ducem itineris eligit: quia suum etiam praedicatorum facit. Et quia Amalechitam sequi non valuit, dux David efficitur: quia is, quem indignum mundus deseruit, non solum conversus in sua mente Dominum recipit, sed praedicando hunc etiam, usque ad aliena corda perducit. Quo videlicet duce David Amalechitam convivantem invenit, & extinguit: quia ipsis Christus praedicantibus mundi laetitiam destruit, quos mundus comites habere desepit.

CAPUT XV.

Item unde supra.

Hom. 36. in Evang. circa med.

Luc. 15.

Hos eligit Deus, quos desepit mundus: quia plerumque ipsa despectio hominem revocat ad semetipsum. Etenim qui patrem reliquit, & partem substantiae, quam perceperat, prodigè expendit, postquam esurire coepit in se reversus dixit: Quanti mercenarii in domo patris mei abundant panibus? Longè quippe à se recesserat, quando peccabat: & si non esurisset, in semetipsum minimè rediisset. Postquam terrenis rebus indiguit, tunc cogitare coepit, quid de spiritualibus amisit. Infirmi ergo quique atque in hoc mundo despecti, plerumque tanto celerius vocem Domini audiunt, quanto & in hoc mundo non habent ubi delectentur. Quod bene Amalechitarum puer ille Aegyptius designat, qui Amalechitis praedantibus atque currentibus eger remansit in via, & fame sitique aruit, quem cum David invenit, ei cibum potumque praebuit: qui illico convalescens dux David factus est: convivantes Amalechitas reperit, & eos, qui se debilem reliquerant, cum magna fortitudine prostravit. Amalechita quippe, populus lambens vocatur. Et quid per lambentem populum, nisi mentes carnalium designantur? Quae terrena cuncta ambiendo quasi lam-

bunt, dum solis temporalibus delectantur. Quasi enim populus lambens praedam facit, dum terrena diligentes, lucra de alienis damnis exaggerant. Sed puer Aegyptius aeger in via relinquitur: quia peccator quisque dum infirmari ab huius mundi statu coeperit, mox saecularibus mentibus in despectum venit. Quem tamen David invenit, eique cibum & potum praebet, quia manu fortis Dominus abjecta mundi non despicit: & plerumque eos, qui sequi mundum minimè valentes, quasi in via remanent: ad amoris sui gratiam convertit, eisque verbi sui cibum potumque porrigit, & quasi duces sibi in via eligit, dum suos etiam praedicatorum facit. Dum enim Christum peccatorum cordibus inferunt, quasi David super hostes ducunt. Qui convivantes Amalechitas velut David gladio feriunt, quia superbos quosque quise in mundo despexerant, Domini virtute prostrant. Puer ergo Aegyptius, qui in via remanserat, Amalechitas interfecit: quia plerumque ipsi mentes saecularium praedicando superant, qui prius cum saecularibus in hoc mundo currere non valebant.

Finis Libri I. Regum.

CAPITVLA SECVNDI
LIBRI REGVM.

- 1 Montes Gelboe, nec ros, nec pluvia veniat super vos, neque sint agri primitiarum, quia ibi abjectus est clypeus fortium, clypeus Saul, quasi non esset unctus oleo.
- 2 Locutus est Abner ad Azabel dicens: Recede, noli me sequi ne compellar confodere te in terram, &c.
- 3 Venientes filij Remmon Berothitha Rechab & Banaa ingressi sunt fervente die domum Isbosech, qui dormiebat super stratum suum meridie, &c.
- 4 De vaccis calcitrantibus inclinata arca, quam cum Oza Levites erigere voluisset, percussus est.
- 5 Quod David cum arcam Domini in Hierusalem saltando reduceret, à Michol filia Saul uxore sua irrisus est.
- 6 Non tu edificabis mihi templum, quia vit sanguinum es.
- 7 Percussit David vallem salinarum.
- 8 Quod David in solario deambulans Bersabee Vria concupivit uxorem.
- 9 De concupiscentia David in Bersabee.
- 10 De poenitentia David pro Bersabee.
- 11 Dominus transulit peccatum tuum.
- 12 Quid mihi & vobis filij Sarvia, dimittite eum ut maledicat, &c.
- 13 De Ioab quod Amase manu dextera mentum tenuit, & sinistra percussit.
- 14 Quod David, qui prius alienam uxorem concupiscere non timuit, &c.
- 15 Quod David populum numerando peccavit.

EGO
IM
72.3

INCIPIT EXPOSITIO
SUPER II. LIBRUM REGUM.

CAPUT I.

2. Reg. 1. e *Montes Gelboe, nec ros, nec pluvia veniat super vos, neque sint agri primitiarum, quia ibi abiectus est clypeus fortium, clypeus Saül, quasi non esset unctus oleo.*

De maledictionum distinctio-
ne.
In expof. B.
Iob. l. 4. c.
princ.

UID montes Gelboe, Saül moriente, deliquerunt, quatenus in eos nec ros, nec pluvia caderet, & ab omni eos viriditatis germine sententiæ fermo siccarer? Sed quia Gelboe interpretatur decursus, per Saül autem unctum & mortuum, mors nostri Mediatoris exprimitur: non immerito per Gelboe montes, superba Iudeorum corda signantur, quæ dum in huius mundi desiderii defluunt, in Christi, id est uncti se morte miscuerunt. Et quia in eis unctus rex corporaliter moritur, ipsi ab omni gratiæ rore siccantur. De quibus & bene dicitur: *Vt agri primitiarum esse non possint.* Superbæ quippe Hebræorum mentes primitivos fructus non ferunt: quia in Redemptoris adventu ex parte maxima in perfidia remanentes, primordia fidei sequi noluere. Sancta namque Ecclesia in primitiis suis multitudine gentium fecundata, vix in mundi fine Iudeos, quos invenerit, suscipiet, & extrema colligens, eos quasi reliquias frugum ponet. De quibus nimirum reliquiis Elaias dicit: *Si fuerit numerus filiorum Israel quasi arena maris, reliquias salvæ fient.* Possunt tamen idcirco Gelboe montes ore Prophetæ maledici, ut dum fructus ex arcescente terra non oritur, possessores terræ sterilitatis damno feriantur, quamvis ipsi maledictionis sententiam acciperent: quia apud se mortem regis suscipere iniquitate sua exigente meruissent.

Est. 10.

CAPUT II.

2. Reg. 2. e *Locutus est Abner ad Azahel, dicens: Recede à me, noli me sequi ne compellar confodere te in terram. Qui audire contempsit, & noluit declinare. Percussit ergo eum Abner averfa hasta in inguine, & transfodit eum, & mortuus est.*

De discreta delinquentium correptione.
Cura past.
par. 3. c. 17.
circa finem.

CUJUS Azahel typum tenuit, nisi eorum, quos vehementer arripens furor, in præceptum ducit? Qui in eodem furoris impetu tantò cautè declinandi sunt, quantò & insanè rapiuntur. Unde & Abner, qui sermone nostro patris lucerna dicitur, fugit: quia doctorum lingua, quæ supernum Dei lumen indicat, cum per abrupta furoris mentem cuiuspiam ferri conspicit, cumque contra irascentem dissimulat verborum jacula reddere, quasi persequentem non vult ferire: sed cum iracundi nulla consideratione se mitigant, & quasi Azahel persequi & insanire non cessant, necesse est ut hi, qui furentes reprimere conantur, nequaquam se in furore erigant, sed quidquid est tranquillitatis ostendant, quædam verò subtiliter proferant, in quibus ex obliquo furentis animum pungant. Unde & Abner cum contra persequentem subsistit, non eum recta sed averfa hasta transforavit. Ex mucrone quippe percutere, est impetu apertæ increpationis obviare. Averfa verò hasta persequentem ferire, est furen-

tem tranquillè ex quibusdam tangere, & quasi percutendo superare. Azahel autem protinus occubuit, quia commotæ mentes dum & parci sibi sentiunt, & tamen responsum ratione in intimis sub tranquillitate tanguntur, ab eo quòd se erexerant, statim cadunt. Qui ergo à furoris sui impetu sub lenitatis percussione resiliunt, quasi sine ferro moriuntur.

CAPUT III.

Venientes filij Remmon Berothita, Rechab & Banaa, ingressi sunt fervente die domum Isboseth, qui dormiebat super stratum suum meridie. Ingressi sunt autem domum, & ostiaria domus purgans triticum obdormivit: assumens spicas tritici latenter ingressi sunt, & percusserunt eum in inguine.

2. Reg. 4. b

Ostiaria triticum purgat, cum mentis custodia discernendo virtutes à vitiis separat. Quæ si obdormierit, in mortem proprii Domini sui insidiatores admittit: quia cum discretionis sollicitudo cessaverit, ad interficiendum animum malignis spiritibus iter pandit. Qui ingressi spicas tollunt: quia mox bonarum cogitationum germina auferunt: atque in inguine feriunt, quia virtutem cordis delectatione carnis occidunt. In inguine quippe ferire, est vitam mentis carnis delectatione perforare. Nequaquam verò Isboseth iste hac morte succumberet, si non ad ingressum domus mulierem, id est ad mentis aditum mollem custodiam deputasset. Fortis namque virilisque sensus præponi cordis foribus debet, quem nec negligentia somni opprimat, nec ignorantia error fallat. Unde bene & Isboseth appellatus est, qui custode femina, hostilibus gladiis nudatur. Isboseth quippe, vir confusionis dicitur: vir autem confusionis est, qui forti mentis custodia munitus non est. Quia dum virtutes se agere æstimat, subintrantia vitia nescientem necant. Tota itaque virtute muniendus est aditus mentis, nequando eam insidiantes hostes penetrent foramine neglectæ cogitationis.

De mentis custodia per sollicitudinem circumspiciendos studium.
In expof. B.
Iob. l. 1. c.
circa med.

D

CAPUT IV.

De vaccis calcitrantibus inclinata arca, quam cum Oza Levites erigere voluisset, percussus est.

2. Reg. 6. b

SÆPE quia intelligi non valent, deterioribus displicent vel facta vel dicta meliorum. Sed eò ab eis non temerè reprehendenda sunt, quòd apprehendi veraciter nequaquam possunt. Sæpe aliquid à majoribus dispensatoriè agitur vel præcipitur, quod à minoribus error putatur. Sæpe multa à fortibus dicuntur, quæ idcirco infirmiores dijudicant, quia ignorant. Quod bene bobus calcitrantibus inclinata illa testamenti arca signavit, quam quia casuram credens erigere voluit, mox sententiam mortis accepit. Quid est namque mens iusti, nisi arca testamenti? Quæ gestata à bobus calcitrantibus inclinatur: quia nonnunquam etiam qui bene præest, dum subditorum populorum confusione concutitur, ad dispensationis condescensionem ex sola dilectione permovetur. Sed in hoc quòd dispensatoriè agitur, inclinatio ipsa, fortitudinis casus putatur imperitis. Unde & nonnulli subditi contra hanc manum reprehensionis mittunt, sed à vita protinus ipsa sua temeritate deficiunt. Levites ergo quasi adjuvans manum extendit, sed delinquens, vitam perdidit: quia dum

De reprimenda contra Rectores suos subditorum reprehensionis auctoritas.
In expof. B.
Iob. l. 1. c. 10.
paulo post princ.

dum infirmi quique fortium facta corripunt, ipsi à A viventium sorte reprobantur. Aliquando etiam sancti viri quædam minima condescendentes dicunt: aliquando verò quædam summa contemplantes proferunt; dumque vim vel condescensionis vel altitudinis nesciunt, auctacter hæc stulti reprehendunt. Et quid est iustum de sua condescensione vel le corrigere, nisi inclinatam arcam superba reprehensionis manu relevare? Quid est iustum de incognita locutione reprehendere, nisi motum ejus fortitudinis, erroris lapsum putare? Sed perdit vitam qui arcam Dei tumide sublevar: quia nequaquam quis sanctorum corrigere recta præsumeret, nisi de se prius meliora sensisset. Unde & Levites idem recte Oza dicitur, quod videlicet robustus Domini interpretatur: quia præsumptores nisi audaci mente robustos se in Domino crederent, nequaquam meliorum facta vel dicta velut infirma judicarent.

CAPUT V.

1. Reg. 6. c. Quod David dum arcam Domini in Hierusalem saltando reduceret, à Michol filia Saül uxore sua irrisus est.

De doni
superni pa-
tita.
In expof. B.
Iob. l. 27. c.
27. ante
med.

Intueri libet quanta virtutum munera David per-
ceperat, atque in his omnibus quàm forti se hu-
militate servabat. Quem enim non extolleret, ora
leonum frangere, urforum brachia dissipare, despe-
ctis prioribus fratribus eligi, reprobato rege ad re-
gni gubernacula ungi, timendum cunctis uno lapi-
de Goliath sternere, à rege propofita extinctis Allo-
phyllis numerosa præputia reportare, promiffam
tandem regnum percipere, cunctumque Israëliti-
cum populum sine ulla contradictione possidere? Et
tamen cum arcam Dei in Hierusalem revocat, quasi
oblitus prælatum se omnibus admixtus popu-
lis ante arcam saltat. Et quia coram arca saltare ut
creditur, vulgi mos fuerat, rex se in divino obse-
quio per saltum rotat. Ecce quem Dominus cunctis
singulariter prætulit, sese sub Domino & exequen-
do minimis, & abjecta exhibendo contemnit. Non
potestas regni ad memoriam reducitur, non subjec-
torum oculis saltando vilescere metuit, non se ho-
nore prælatum ceteris ante ejus arcam, qui hono-
rem dederat, recognoscit. Coram Deo egit vilia
vel extrema, ut illa ex humilitate solidaret, quæ co-
ram hominibus gesserat fortia. Quid de ejus factis
ab aliis sentiat ignoro; ego David plus saltantem
stupeo, quàm pugnantem. Pugnano quippe hos-
tes subdidit, saltando autem coram Domino se-
metipsum vicit. Quem Michol filia Saül adhuc ex
tumore regij generis infana cum humiliatum despi-
ceret, dicens: *Quam gloriosus fui hodie rex Israël,
discoperiens se ante ancillas servorum suorum, &
nudatus est quasi si nuderetur unus de scurris; pro-
tinus audivit: Vivit Dominus quia ante Dominum lu-
dam, qui elegit me potius quam patrem tuum.* Ac
paulò post ait: *Et ludam, & vilior fiam plusquam
factus sum, eroque humilis in oculis meis.* Ac si aper-
tè dicat: Vilescere coram hominibus appeto: quia
servare me coram Domino ingenuum per humilita-
tem quero. Sunt verò nonnulli qui de semetipsis
humilia sentiunt: quia in honoribus positi nihil se
esse nisi pulverem, favillamque pendunt: sed
tamen coram hominibus despecti apparere refu-
giunt, & contra hoc, quod de se interius cogitant,
quasi rigida exteriori venustate palliantur. Et sunt
nonnulli qui viles videri ab hominibus appetunt,
atque omne, quod sunt, dejectos se exhibendo con-
temnunt, sed tamen apud se introrsus quasi ex ipso
merito ostensa vilitatis intumescunt, & tantò ma-
gis in corde clari sunt, quantò ampliùs in specie elationem premunt. Quæ utraque unius elationis bella
S. Greg. Tom. III.

magna David circumspessione deprehendit, mira
virtute superavit. Quia enim de semetipso intus hu-
milia sentiens, honorem exteriori non quarit, insi-
nuat dicens: *Ludam, & vilior fiam.* Et quia per hoc
quòd vilem se exteriori præbuit, nequaquam inte-
rius intumescit, adjungit: *Eroque humilis in oculis
meis.* Ac si dicat: *Qualem me exteriori despiciens
exhibeo, talem me & interiori attendo.* Quid ergo
acturi sunt, quos doctrina elevat, si David ex carne
sua venturum Redemptorem noverat, ejusque gau-
dia prophetando nunciabat, & tamen in semetipso
cervicem cordis valida discretionis calce deprime-
bat, dicens: *Eroque humilis in oculis meis?*

CAPUT VI.

Non tu edificabis mihi templum, quia vir sanguinum es.

Mundus ipse esse à vitis debet, qui curat aliena
corrigere, ut terrena non cogitet, ut desiderijs
infimis non succumbat: quatenus tantò perspicacius
aliis fugienda videat, quantò hæc ipse per scien-
tiam & vitam verius declinat. Quia nequaquam
purè maculam in membro considerat oculus, quem
pulvis gravat, & superjecta sordes tergere non va-
lent manus, quæ lutum tenent. Quod juxta anti-
quæ translationis seriem, bene ad David erga exte-
riora bella laborantem, per significationem divina
vox innuit, cum dicit: *Non tu edificabis mihi tem-
plum; quia vir sanguinum es.* Dei autem templum
ædificat, qui corrigendis atque instituendis proxi-
morum mentibus vacat. Templum quippe Dei nos
sumus, qui ad veram vitam ex ejus inhabitatione
construimur, Paulo attestante, qui ait: *Templum
Dei sanctum est, quod estis vos.* Sed vir sanguinum
templum Dei ædificare prohibetur: quia qui adhuc
actis carnalibus incumbit, necesse est ut instituire
spiritualiter proximorum mentes erubescat.

De servan-
da doctori-
bus cordi-
actu mque
munditia.
In expof. B.
Iob. l. 7. c. 15
in princ.

EGO
M
3

CAPUT VII.

Percussit David vallem salinarum.

Quid de percussa multitudine à David in valle
salinarum signatur, nisi quia Redemptor no-
ster suo videlicet distinctionis examine, in his, qui
de illo prava sentiunt, stultitiam immoderati sapo-
ris extinguit?

De vindi-
cta perver-
sè de Deo
sentientij.
In expof. B.
Iob. l. 20.

CAPUT VIII.

Quod David in solario deambulans Bersabee Vria concupivit uxorem.

Sic plerumque res quælibet per historiam virtus
est, per significationem culpa, sicut aliquando
res gesta, in facto causa damnationis est, in scripto
autem prophetia virtutis. Quod verum esse citius
ostendimus, si unum sacre scripturæ testimonium
ad utraque probanda proferamus. Quis namque au-
diens non solum fidelium, sed ipsorum quoque infide-
lium, non omnimodo detestetur quod David in so-
lario deambulans, Bersabee Vria concupiscit uxorem?
Quem tamen à prælio revertentem, ire ad
domum suam admonet, pedes lavare. Qui protin-
us respondit, dicens: *Arca Dei sub pellibus est,
& ego in domo mea requiescam?* Quem David ad
mensam propriam suscipit, eique Epistolas, per
quas mori debeat, tradit. Cujus autem David in
solario deambulans typum tenet, nisi ejus, de quo
scriptum est: *In sole posuit tabernaculum suum? &
quid est Bersabee ad se perducere, nisi legem litterarum*

De adhi-
benda dif-
finitione
investigati-
dis scripturæ
myste-
rijs.
In expof. B.
Iob. l. 3. c. 10:
in princ.

Psal. 18.

Sf

carnali populo conjunctam spirituali sibi intellectu A
 sociare? Bersabee enim puteus septimus dicitur :
 quia nimirum per cognitionem legis infusione spi-
 ritualis gratiæ perfecta nobis sapientia ministratur.
 Quem verò Urias, nisi Judaicum populum desi-
 gnat? Cujus nomen interpretatum dicitur, lux
 mea Dei. Judaicus enim populus, quia de accepta
 legis scientia extollitur, quasi de Dei luce gloriatur.
 Sed huic Uriæ David uxorem abstulit, sibi que con-
 junxit, quia videlicet manu fortis, quod David di-
 citur, in carne Redemptor apparens, dum de se
 spiritualiter loqui legem innovit, per hoc quod
 juxta litteram tenebatur, hanc à Judaico populo
 extran eam demonstravit, sibi que conjunxit, quia
 se per illam prædicari declaravit. Vriam tamen ad
 domum ire David admonet, pedes lavare : quia in-
 carnatus Dominus veniens Judaico populo præcep-
 tit ut ad conscientiam redeat, & sordes operum
 stertibus tergat, ut spiritualiter mandata legis intel-
 ligat, & post tantam duritiam præceptorum, fontem
 baptismatis inveniens ad aquam post laborem
 recurrat. Sed Vrius qui arcam Domini esse sub pel-
 libus meminit, respondit quòd domum suam intrare
 non possit. Ac si Judaicus populus dicat : Ego
 mandata Dei in sacrificiis carnalibus video, & re-
 dire ad conscientiam per spirituales intelligentiam
 non requiro. Quasi enim arcam esse sub pellibus
 dicit, qui præcepta Dei non nisi ad exhibendum
 ministerium sacrificij carnalis intelligit. Hunc tamen
 etiam redire ad domum nolentem, David ad
 mensam vocat : quia quamvis Judaicus populus ad
 conscientiam reverti contemnat, ei tamen Redem-
 ptor veniens mandata spiritualia prædicat : dicens :
 Si crederetis Moysi, crederetis forsitan & mihi : de me
 enim ille scripsit. Legem itaque Judaicus populus tenet,
 quæ ejus divinitatem loquitur, cui idem populus
 credere designatur. Unde & Urias ad Joab
 cum Epistolis, ex quibus occidi debeat, mittitur :
 quia idem ipse Judaicus populus legem portat, qua
 convincente moriatur. Dum enim mandata legis
 retinens implere renititur, ipse nimirum defert
 judicium unde damnetur. Quid ergo per factum istud
 David scelestius? Quid Uriæ mundius dici potest?
 Sed rursus per mysterium quid David sanctius?
 quid Uriæ infidelius invenitur, quando & ille per
 vitæ culpam, prophetiæ signat innocentiam : &
 iste per vitæ innocentiam, in prophetia exprimit
 culpam? Virtus namque sacri eloquij sic transacta
 narrat, ut ventura exprimat : sic in factorem appro-
 bat, ut ei ministerio non contradicat : sic gesta dam-
 nat, ut hæc mysticè gerenda persuadeat.

CAPUT IX.

De concupiscentia David in Bersabee.

2. Reg. 11. d

De concu-
 piscentia
 reprimenda.
 In expof. B.
 Job. l. 21. c. 5.
 sub fin.

A Dhuc carnis corruptibilis pondere gravati ne-
 fit culpæ delectatio pulsare. Sed aliud est nolentem
 tangi, aliud consentientem animum perimi. Sancti
 autem viri tantò vigilantiores se circumspectione cu-
 stodiunt, quantò se pulsari sinistris motibus vel tran-
 sitoria delectationis dedignantur, ut si quid fortas-
 se cor illicitum concupisceret, pressus disciplinæ
 magisterio oculos videre recusaret. Sicut enim saepe
 tentatio per oculos trahitur, sic nonnunquam con-
 cepta intrinsecus, compellit sibi extrinsecus oculos
 deservire. Nam plerumque res quælibet innocenti
 mente respicitur, sed ipso conspectu animus con-
 cupiscentiæ gladio confoditur. Non enim David
 Vriæ conjugem ideo studiosè respexit, quia concu-
 pierat, sed potius ideo concupivit, quia incautè
 respexit. Fit verò rectæ retributionis examine, ut
 qui exteriori negligenter utitur, interiori oculo non

injustè cæcetur. Sæpe autem intrinsecus concupis-
 centia dominatur, & illecebratus animus ad usus
 suos sensus corporeos famulari more tyrannidis exi-
 git, suisque voluptatibus oculos servire compellit,
 atque, ut ita dicam, fenestras luminis ad tenebras
 aperit cæcitatibus. Unde sancti viri cum sinistra pulsa-
 ri delectatione se sentiunt, ipsa, per quæ forma spe-
 cies ad mentem ingreditur, disciplinæ magisterio
 lumina restringunt, ne pravæ cogitationis visio le-
 nocinata famuletur. Quæ si nunquam subtiliter custo-
 diri negligitur, cogitationis immunditia protinus
 ad operationem transit.

CAPUT X.

De penitentiâ David pro Bersabee.

2. Reg. 12. a

A Dhuc in Scriptura sacra virorum talium, id est
 David & Petri peccata sunt indita, ut cautela
 minorum sit ruina majorum. Ad hoc verò utrum-
 que illic & penitentiâ insinuat & venia; ut spes
 pereuntium sit recuperatio perditorum. De statu ergo
 suo David cadente nemo superbiat. De lapsu
 etiam suo David surgente, nemo desperet. Ecce
 quàm mirabiliter Scriptura sacra eodem verbo su-
 perbos premit, quo humiles levat. Vnam namque
 rem gestam retulit, & diverso modo superbos qui-
 dem ad humilitatis formidinem, humiles verò ad
 spei fiduciam revocavit. O inestimabile novi gene-
 ris medicamentum, quod uno eodemque ordine
 positum, & premendo tumentia excisicat, & suble-
 vando arentia infudit. De majorum nos lapsu ter-
 ruit, sed de reparatione roboravit. Sic quippe sem-
 per, sic nos divinæ dispensationis misericordia, &
 superbiebentes reprimat, & ne ad desperationem cor-
 ruamus, sulcit. Sed quia exigente causa David ad
 medium deducto tanti facinoris memoriam feci-
 mus, lechoris fortasse animus movetur, cur omni-
 potens Deus eos, quos in perpetuum elegit, quos ad
 donorum quoque spiritualium culmen assumpsit,
 illætos à corporalibus vitiis non custodit? Vnde quia
 satisfieri citius credimus, breviter respondemus.
 Nonnulli enim per accepta dona virtutum, per im-
 pensam gratiam bonorum operum, in superbiæ vi-
 tium cadunt, sed tamen quòd ceciderint, non agnos-
 cunt. Proinde contra eos hostis antiquus quia jam
 interiùs dominatur, etiam exteriori se vivere permitti-
 tur; ut qui in cogitatione elati sunt, per carnis lu-
 xuriam prosternantur. Scimus autem, quia aliquan-
 do minus est in corporis corruptionem cadere, quàm
 cogitatione tacita ex deliberata elatione peccare. Sed
 cum minùs turpis superbia creditur, minùs vitatur.
 Luxuriam verò eò magis erubescunt homines, quòd
 simul omnes turpem novère. Vnde fit plerumque,
 ut nonnulli post superbiâ in luxuriam corruentes,
 ex aperto casu malum culpæ latentis erubescant, &
 tunc etiam majora corrigunt, cum prostrati in mi-
 nimis graviùs confunduntur. Reos enim se inter mi-
 nora conspiciunt, qui se liberos inter graviora cre-
 diderunt. Pia ergo Domini dispensatione laxatus,
 nonnunquam malignus spiritus de culpa ad culpam
 trahit; & dum plus percuit, inde eum, quem cepe-
 rat, amittit, atque unde vicisse cernitur, inde supe-
 rat. Considerare libet intra munitionem gratiæ sinum,
 quanto Deus misericordiæ favore nos continet. Ecce
 qui de virtute se extollit, per vitium ad humilitatem
 redit. Qui verò acceptis virtutibus extollitur, non
 gladio, sed ut ita dicam, medicamento vulneratur.
 Quid est enim virtus, nisi medicamentum? & quid est
 vitium, nisi vulnus? Quia ergo nos de medicamento
 vulnus facimus, facit ille de vulneris medicamento,
 ut qui virtute percucimur, vitio curemur. Nos namq;
 virtutum dona retorquimus in usum vitiorum: ille
 vitiorum illecebras assumit in arce virtutum, & salu-
 tis statum percuit, ut fervet, ut qui humilitatem

De memis
 humilitate
 servanda.
 In expof. B.
 Job. l. 21. c. 5.
 sub fin.

Ibid. c. 11.
 Post prim.

Joan. 1.

currentes fugimus, ei saltem cadentes hareamus. Sed inter hæc sciendum quod plerique hominum quod in multis corruunt, arctius ligantur. Cumque eos antiquus hostis ex uno vitio percussit, ut concidant, ex alio quoque ligat ne resurgant. Consideret itaque homo cum quo adversario bellum gerat, & si jam se in aliquo deliquisse perpendit, saltem ad culpam pertrahi ex culpa pertimescat, ut studiosè vitentur vulnera, quibus frequenter interficit: quia valde rarum est, quod hostis noster electorum salutem etiam vulneribus servit. Erudiendos enim electos suos Dominus sæpe tentatori subijcit, sicut post paradisi claustra, sicut post tertij cæli secreta, ne revelationum magnitudine Paulus extolli potuisset, ei Satana Angelus datus est, sed ipsa hac tentatione disponitur: ut qui clari perire poterant, humiliati à perditione serventur. Secreto ergo dispensationis ordine, unde sævire permittitur iniquitas diaboli, inde piè perficitur benignitas Dei. Quia adversarius noster inde obtemperat nutibus supernæ gratiæ, unde exercet iram nequissimæ voluntatis suæ.

CAPUT XI.

2. Reg. 12. 6

Dominus transulit peccatum tuum.

Nullum peccatum sine vindicta laxatur. In expos. B. Job. 1. 9. c. 17. In finem.

SI peccatum David tam detestabile Dominus transulit, quid est quod omnia, quæ de eodem peccato per Prophetam ei à Domino dicta sunt, post multum toleravit? Sed proculdubio Dominus delictum sine ultione non deserit. Aut enim ipse hoc homo in se pœnitens punit, aut hoc Deus cum homine vindicans percussit. Nequaquam igitur peccato parcitur: quia nullatenus sine vindicta laxatur. Sic enim David audire post confessionem meruit: Dominus transulit peccatum tuum: & tamen multis post cruciatibus afflicus ac fugiens, reatum culpæ, quam perpetraverat, exsolvit. Sic nos salutis unda à culpa primi parentis absolvimur, sed tamen reatum ejusdem culpæ diluentes, absoluti quoque adhuc carnaliter obimus: quia delicta nostra sive per nos, seu per semetipsum resecat, etiam cum relaxat. Ab electis enim suis iniquitatum maculas studet temporali afflictione tergere, quas in eis in perpetuum non vult vindicare.

CAPUT XII.

2. Reg. 16. 6

Quid mihi et vobis filij Sarvia? Dimitte eum ut maledicat: Dominus enim præcepit ei, ut malediceret David.

De servanda in adversis patientia per memoriam præteritorum delictorum. In expos. B. Job. 1. 30. c. 9.

Quicquid fidelium divinæ gratiæ illustratione componitur, sancto desiderio de imis ad summa cæli supernæ contemplationis pennâ festinet, sanctorum præcedentium patrum gesta ante mentis oculos ponat, atque in eis se imitatione exercendo proficiat, & quod præsentis titillat ex vitio, vel præteritorum malorum memoria reprimat, vel donorum præcedentium consolatione restringat, vel etiam imitatione, ut dictum est, patrum præcedentium provocetur ad melius. Quod necesse est, ut sicut proposuimus, exemplis evidentioribus approbemus. Ut enim unum de multis loquar, quatenus studiosus lector multa in paucis intelligat. Quisquis verborum contumeliis pressus cum virtutem patientiæ servare non sufficit, David factum ad memoriam reducat; quem cum Semei tot convitiis urgeret, & armati proceres ulcisci contenderent, ait: Quid mihi & vobis filij Sarvia? Dimitte eum ut maledicat: Dominus enim præcepit ei ut malediceret David. Et quis est, qui audeat dicere, quare sic fecerit? Et paulò post: Dimitte eum, ut maledicat juxta S. Greg. Tom. III.

Ata præceptum Domini, se forte respiciat Deus afflictionem meam, & reddat mihi bonum pro maledictione hac hodierna. Quibus profectò verbis indicat, quia pro perpetrato Bersabæ scelere exurgentem contra se filium fugiens, reduxit ad animum malum quod perpetravit, & æquanimiter pertulit quod audivit; & contumeliosa verba non tam convitia, quam adjutoria credidit, quibus se purgari, sibi que misereri posse judicavit. Tunc enim illata convitia bene toleramus, cum in secreto mentis ad mala perpetrata recurrimus. Leve quippe videbitur quod injuria percussimur, dum in actione nostra conspicimus; quia peius est quod meremur. Sicque fit ut contumeliis gratia magis quam ira debeat: quarum interventu Deo judice pœna gravior declinari posse confiditur.

CAPUT XIII.

De Joab quod Amasæ mentum manu dextra tenuit, et sinistra percussit. 2. Reg. 20. 6

Quid est quod Joab Amasæ mentum dextrâ tenuit, sed sinistram ad gladium latenter mittens ejus viscera effudit, nisi hoc, quod patenter datur intelligi? Dextra namque mentum tenere, est quasi ex benignitate blandiri: sed sinistram ad gladium mittit, quia latenter ex malitia percussit.

De cavenda similitudine malitia. In expos. B. Job. 1. 11. c. 5. sub finem.

CAPUT XIV.

Quod David, qui prius alienam uxorem concupiscere non timuit, postmodum verò cum aqua de cisterna concupisset, expavit. 2. Reg. 23. 6

Cogitandum summopere est, ut qui se illicita commisisse meminit, à quibusdam etiam licitis studeat abstinere: quatenus per hoc Conditori suo satisfaciatur, ut qui commisit prohibita, sibi meriti abscondere debeat etiam concessa: & se reprehendat in minimis, qui se meminit in maximis deliquisse. Nimia sunt, quæ loquor, si hæc ex sacri eloquij testimonio non affirmo. Lex ceterè veteris testamenti alienam uxorem concupisci prohibet: à rege verò fortia jubere militibus, vel desiderari aquam non pœnaliter vetat. Et cuncti novimus quod David concupiscentiæ mucrone transfixus, alienam conjugem & appetivit & abstulit, cujus culpam digna verbera sunt secuta, & malum quod perpetravit, per pœnitentiæ lamenta correxit. Qui, cum longè post, contra hostium cuneos sederet, aquam bibere ex eorum cisterna ex desiderio voluit: cujus electi milites inter catervas adversantium medias erumpentes, aquam, quam rex desideraverat, illi detulerunt. Sed vir flagellis eruditus, semetipsum protinus cum periculo militum aquam desiderasse reprehendit, eamque Domino fundens libavit. Sicut illic scriptum est: Libavit eam Domino. In sacrificium quippe Domini effusa aqua conversa est: quia culpam concupiscentiæ maculavit per pœnitentiæ reprehensionis suæ. Qui ergo quondam concupiscere alienam conjugem nequaquam timuit, post etiam, cum aquam concupisset, expavit. Quia enim se illicita perpetrasse meminerat, contra semetipsum jam rigidus etiam à licitis abstinerebat.

Allicitis quibusdam abstinere studeant qui illicita commiserunt. Hom. 24. in Evang. Exod. 28.

CAPUT XV.

Quod David populum numerando peccavit. 2. Reg. 24. 6

Sic pro qualitatibus subditorum disponuntur ac regentium, ut sæpe pro malo gregis etiam veterè boni delinquat vita pastoris. Ille enim Deo attestante laudatus, ille supernorum mysteriorum

Non temere judicandum à subditis vitam actusque

EGO
IM
12.3

regentium. concius David Propheta tumore repentinæ elationis inflatus, populum numerando peccavit, & tamen vindictam populum David peccante suscepit: cur hoc? quia videlicet secundum meritum plebium disponuntur corda Rectorum. Justus verò iudex peccantis vitium ex ipsorum animadversione corripuit, ex quorum causa peccavit. Sed quia ipse sua scilicet voluntate superbiens à culpa alienus non fuit, vindictam culpæ etiam ipse suscepit: nam ira sevens, quæ corporaliter populum perculit, Rectorem quoque populi intimo cordis dolore prostravit. Certum verò est, quod ita sibi invicem & Rectorum merita connectantur & plebium, ut sæpe ex culpa Pastorum deterior fiat vita plebium, & sæpe ex merito plebium mutetur vita Pastorum. Sed quia Rectores habent iudicem suum, magna cautela subditorum est, non temerè vitam iudicare regentium. Neque enim frustra per semetipsum Dominus æs nummulariorum fudit, & cathedras vendentium columbas evertit: nimirum significans, quia per Magistros quidem vitam iudicat plebium, sed per semetipsum facta examinat Magistrorum, quamvis etiam subditorum vitia, quæ à Magistris modò vel dissimulantur iudicari, vel nequeunt, ejus proculdubio iudicio reservantur. Igitur dum salva fides agit, virtutis est meritum, si quidquid prioris est toleratur: debet tamen humiliter suggeri, si fortasse valeat quod displicet, emendari. Sed curandum summopere est, ne in superbiam transeat iustitiæ inordinata defensio, ne dum rectitudo incautè diligitur, ipsa magistra rectitudinis humilitas amittatur: ne cum sibi præesse quisque despiciat, quem fortasse contingit, ut in aliqua actione reprehendant, contra hunc tumorem superbiæ subditorum mens ad custodiam humilitatis edomatur, si infirmitas propria incessanter attenditur. Nam vires nostras veraciter examinare negligimus, & quia de nobis fortiora credimus, idcirco eos, qui nobis prælati sunt, districtè iudicamus. Quò enim nosmetipsos minus agnosceimus, eò illos, quos reprehendere nitimur, plus videmus. Communia hæc mala sunt, quæ sæpe à subditis in Prælatos, sæpe à Prælati in subditos committuntur: quia & omnes subditos, hi, qui præsent, minus quàm ipsi sunt sapientes arbitrantur. Et rursum qui subiecti sunt, Rectorum suorum actiones iudicant. Et si ipsos regimen tenere contingeret, se potuisse melius agere putant. Unde plerumque fit, ut Rectores minus prudenter ea, quæ agenda sunt, videant: quia eorum oculos ipsa nebula elationis obscurat. Et nunquam is, qui subiectus est, hoc, cum Prælatus fuerit, faciat, quod dudum fieri subiectus arguebat: & pro eo quòd illa, quæ iudicaverat, perpetrat; saltem quia iudicavit, erubescat. Igitur sicut Prælati curandum est, ne eorum corda æstimatione singularis sapientiæ locus superior extollat; ita subiectis providendum est, ne sibi Rectorum facta displiceant. Si autem Magistrorum vita jure reprehenditur, oportet, ut eos subditi etiam cum displicent, venerentur. Sed hoc est solerter intendendum, ne aut quem venerari necesse est, imitari appetas, aut quem imitari despicias, venerari contemnas. Subtilis etenim via tenenda est rectitudinis & humilitatis, ut sic reprehensibilia Magistrorum facta displiceant, quatenus subditorum mens à servanda magisterij reverentia non recedat.

Finis Libri I. Regum.

CAPITVLA TERTII LIBRI REGUM.

1 Quòd Salomon post acceptam divinitus sa-

pietiam, turpium mulierum de iudicio causa tentatur.

- 2 De iudicio Salomonis inter mulieres, ex quibus una filium, quem vigilans lactare consueverat, dormiens occidit.
- 3 Domus autem cum edificaretur, lapidibus dedolatis atque perfectis edificata est.
- 4 Quòd ante fores templi mare aneum, id est luterem ad abluendas ingredientium manus duodecim boves portant.
- 5 Quòd templi ministerio, in basibus templi sculptorio opere leones, & boves, & Cherubim expressa sunt.
- 6 Nebula implevit domum Domini, & non poterant sacerdotes ministrare propter nebulam.
- 7 De Propheta, quem revertentem in itinere leo occidit.
- 8 Vivit Dominus Deus Israël, in cuius conspectu sto.
- 9 Sufficit mihi, Domine, tolle quæso animam meam.
- 10 Ecce Dominus transit, spiritus grandis & fortis, subvertens montes, & conterens petras ante Dominum, &c.
- 11 Cum Helias vocem Domini secum loquentis audiret, in spelunca sua ostio seditisse describitur, & faciem velasse.
- 12 Reliqui mihi septem millia virorum, qui non curvaverunt genua ante Baal.
- 13 Vidi Dominum sedentem super solum suum, & omnem exercitum cali à dextris & sinistris ejus, & dictum est: In quo decipiam Ahab ut ascendat & cadat in Ramoth Galaad? & dixit alius ita, & alius aliter, &c.

INCIPIT EXPOSITIO SUPER III. LIBRUM REGUM.

CAPUT I.

Salomon post acceptam divinitus sapientiam, turpium mulierum de iudicio causa tentatur.

NOTANDUM quòd postquam Dominus erroris nostri tenebras luce suæ cognitionis illustrat, mox tentationis aculeo visitando probat: quia & accedendo corda nostra ad virtutes provehit, & recedendo concuti tentatione permittit. Si enim post virtutum munera nulla tentatione concutitur, hoc se habere animus ex seipso gloriatur. Ut ergo & firmitatis dona habeat, & infirmitatem suam humiliter agnoscat, per accessum gratiæ ad alta sustollitur, & per recessum quid ex seipso sit, probatur. Quòd bene nobis ex historia sacre lectionis innuitur: quia Salomon & divinitus accepisse sapientiam, & tamen post acceptam eandem sapientiam meretricum statim pullatus quæstione memoratur. Mox enim ut gratiam tantæ revelationis accepit, certamen turpium mulierum pertulit: quia nimirum sæpe cum mentem nostram concessis virtutibus respectus intimæ largitatis illumi-

De electione
rum tentationibus.
In expof. B.
Iob. 1. 8. cap. 7.
circa med.